

Forsvarsstrukturen og videreføring av MTB-våpenet

Sikkerhetspolitiske rammevilkår og mål

Av Kjell A Bratli

Regjeringen har i sin vurdering av den strategiske situasjon i St. prp. nr. 45 uttalt at: "Norges strategiske posisjon er i første rekke bestemt av vår stilling innenfor en maktpolitisk struktur der NATO, USA, EU og Russland utgjør de viktigste tyngdepunktene. Forholdet mellom tyngdepunktene i dette systemet har forandret seg de siste årene. Russlands posisjon er blitt svekket, mens USA og EU har fått økt makt og betydning relativt sett. Samtidig har NATOs rolle og oppgaver endret seg.

Betydningen for Norge av forholdet mellom tyngdepunktene i den maktpolitiske struktur forsterkes ytterligere ved at EU er i ferd med å utvikle en egen sikkerhets- og forsvarspolitik. Samtidig er NATO fortsatt inne i en dyptgripende endringsprosess. Alliansen er utvidet og dens strategiske konsept er tilpasset et bredere spekter av oppgaver enn tidligere. Nye utvidelser står for døren. Det har funnet sted en drastisk nedbygging av Russlands militære kapasitet. Dermed er også alliansen blitt mindre opptatt av nordområdene.

Norsk område forblir av stor strategisk betydning i transatlantisk sammenheng. Vår strategiske posisjon forsterkes av de naturressursene vi forvalter. Oljen og gassen på norsk sokkel er av stor strategisk betydning for andre stater." [1]

Det er nødvendig å tilpasse vårt nasjonale forsvar til endringene i vår omverden. Det nye strategiske bilde som preger våre omgivelser må legges til grunn for utviklingen av krigsstrukturen. Det blir derfor viktig å ha en riktig oppfatning av våre strategiske omgivelser, herunder stormaktenes interesser for Norge, for å kunne utvikle en fremtidsrettet forsvarsstruktur som kan bidra til stabilitet rundt oss.

Vi kjenner ikke de fremtidige konfliktkonstellasjoner og allianser. Vi vet heller ikke hvordan en krise vil utvikle seg, men vi vet noe om hva som kan skape kriser og konflikt i våre områder. I denne sammenheng uttaler Regjeringen at: "Muligheten for at Norge blir trukket inn i konflikter i den lavere delen av krisespekteret kan være i ferd med å øke. Det er også økende sannsynlighet for at flere mindre konflikter kan opptre samtidig. Motsetninger mellom stater eller ulike grupper kan spre seg i nye og uventede retninger og forårsake nye konflikter. Norge kan bli trukket inn i konflikter på en indirekte måte. De potensielle truslene vi står overfor som del av en mer globalisert verden er altså ikke borte, de er flere og mer uoversiktlige. Et nasjonalt militært forsvar er fortsatt av vital betydning. Norge trenger et godt og troverdig forsvar - et forsvar tilpasset en ny tid og med de nødvendige egenskaper til å kunne håndtere morgendagens sikkerhetspolitiske utfordringer. Forsvaret må være i stand til å bidra aktivt til å ivareta de overordnede mål for norsk sikkerhetspolitikk slik de er nedfelt i St.meld. nr. 22 (1998 - 99):

å forebygge krig og bidra til stabilitet og fredelig utvikling

å ivareta norske rettigheter og interesser, og beskytte norsk handlefrihet overfor politisk og militært press

å ivareta norsk suverenitet.

Disse målene ligger fast. Virkemidlene og forholdet mellom dem må imidlertid tilpasses."[2]
Forsvarspolitiske mål

De forsvarspolitiske mål utgjør bindeleddet mellom forsvarspolitikken og sikkerhetspolitikken. Målene angir først og fremst hvordan Forsvaret kan anvendes som et sikkerhetspolitisk virkemiddel. Her må det imidlertid understrekes at selv om Forsvaret er det mest sentrale virkemiddel norske myndigheter har til rådighet i sikkerhetspolitikken, er det bare ett av mange virkemidler i arbeidet med å oppnå de overordnede sikkerhetspolitiske mål. Med utgangspunkt i de sikkerhetspolitiske utfordringer som vil kunne kreve bruk av Forsvarets ressurser, må forsvarspolitikken også gjenspeile andre forventninger som stilles til Forsvaret av omgivelsene.

Regjeringen mener at Forsvaret skal bidra til: "

å forebygge og møte utfordringer mot norsk sikkerhet

å ivareta norske rettigheter, interesser og forpliktelser

å løse andre samfunnsviktige oppgaver på utvalgte områder. "[3]

Videre er det sagt at: "Forsvaret må ha evne til å løse et bredt spekter av nasjonale og internasjonale oppgaver både i fredstid og i kriser. Flere av oppgavene må ses innenfor en bredere nasjonal og internasjonal ramme, da Forsvarets evne til å løse disse på en fullgod måte vil være avhengig av samarbeid med andre. Videre må Forsvaret ha styrker for anvendelse langs hele konfliktskalaen, og viktige enheter må ha rask reaksjonsevne. Forsvaret må i større grad enn tidligere være forberedt på å håndtere flere oppgaver samtidig. Evnen til å løse flere oppgaver over lengre tid vil imidlertid være begrenset. Om nødvendig må Forsvaret også kunne håndtere mindre kriser i det norske området uten allierte styrker (forsterkninger), og mer alvorlige kriser i en innledende fase.

Samarbeid med allierte for å kunne møte større utfordringer mot norsk sikkerhet vil bli ivaretatt av norske innsatsstyrker i samarbeid med NATO-styrker. Forsvaret må derfor bedre sin evne til å operere sammen med allierte, både i utlandet og i Norge.

Dagens norske forsvarsstruktur som består av relativt store, statiske styrker med lang reaksjonstid, vil i liten grad være egnet til å møte framtidens utfordringer. Det nye Forsvaret må ha bedre reaksjonsevne, deployeringsevne, operativ anvendelighet og evne til understøtte og skifte ut enheter som deltar i langvarige operasjoner. Gitt den relativt begrensede størrelsen på forsvarsstrukturen vil imidlertid utholdenheten være begrenset, spesielt ved høyintensitetsoperasjoner.

Kompetanse er en kritisk ressurs for Forsvaret. Kompetanse er avgjørende for at Forsvaret skal være i stand til å utføre de pålagte oppgavene, være et fleksibelt og effektivt virkemiddel for de politiske myndigheter og en troverdig alliert samarbeidspartner. Kompetanse skaper nødvendig handlefrihet til å kunne omstille Forsvaret til endrede rammebetingelser, derav også mulighet for oppbygging av et større forsvar i framtiden.

Utvikling av et moderne og fleksibelt forsvar med høy kompetanse og rask reaksjonsevne skaper handlefrihet i forhold til endringer og krav i omgivelsene. Et slikt forsvar vil være bedre i stand til å løse framtidige oppgaver.

Forsvarets oppgaver følger av de overordnede forsvarspolitiske mål og de muligheter og begrensninger som ligger i forsvarskonseptet.

Forsvaret bør etter regjeringens syn ha følgende oppgaver:

militær tilstedeværelse i prioriterte områder

etterretning og overvåkning av norske interesseområder

suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse

krisehåndtering i norske områder

forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet sammen med allierte

sikring av vitale samfunnsfunksjoner

internasjonalt engasjement

annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret.

I denne forbindelse er det viktig de grunnleggende forutsetninger er til stede for å kunne gjennomføre pålagte oppgaver på en tilfredsstillende måte. Dette omfatter bla:

En godt utbygd etterretnings- og overvåkningstjeneste som kan fremskaffe pålitelige risikovurderinger og tidlig varsel, er en forutsetning for å kunne forebygge og håndtere episoder, kriser og militære angrep.

Militær tilstedeværelse og synlighet er nødvendig for å hevde norsk suverenitet i fredstid.

Synlighet bidrar også til bevisstgjøring om totalforsvaret og verneplikten i vårt samfunn

Videre har bla Regjeringen sagt at:

"Effektiv og troverdig suverenitetshevdelse forutsetter at Forsvaret har tilstrekkelige ressurser til å overvåke aktiviteten i våre områder og være tilstede på kort varsel med egnet materiell og personell.

Norge må ha selvstendig evne til å forebygge og håndtere mindre episoder og kriser i norske ansvarsområder i fredstid. Forsvaret vil i denne sammenheng være et meget viktig virkemiddel for å ivareta norske interesser. Uten en selvstendig evne til å kunne håndtere kriser av varierende omfang og karakter kan vi miste vår troverdighet, både i NATO-sammenheng og i forhold til potensielle motparter. Dette er også en nødvendig forutsetning for å kunne påregne og motta hjelp utenfra dersom krisen skulle utvikle seg i en mer alvorlig

retning, særlig dersom den får et slikt omfang at nasjonale ressurser alene ikke strekker til." [4]

De vurderinger som er foretatt om våre omgivelser i Stortingsproposisjonen er gode, men generelle. De gir imidlertid intet grunnlag for å prioritere mellom oppgavene internt i forsvarsgrenene og dermed ikke mellom dem. Det er eksempelvis ikke foretatt noen vurdering av hvilke kriser og episoder som kan oppstå selv om vi vet noe om hva som kan skape dem. Balansert forsvar

Det har alltid vært et krav om at Norge skulle ha et nasjonalt balansert forsvar. Dette er bla stadfestet i gjeldende stortingsdokumenter[5], men ikke nevnt i den nye Stortingsproposisjonen[6] om "Omlegging av Forsvaret i perioden 2002-2005. Målsettingen om et balansert nasjonalt forsvar betyr at det er balanse i strukturen internt i forsvarsgrenene for de viktigste strukturelementene i forhold til de oppgavene som er tillagt vedkommende forsvarsgren. Det må samtidig være balanse mellom forsvarsgrenene i forhold til de oppgaver som er pålagt Forsvaret i lys av våre strategiske omgivelser.

Forsvarets rolle som sikkerhetspolitisk virkemiddel er i den nye Stortingsproposisjonen uttrykt på følgende måte: "Forsvaret er Norges viktigste sikkerhetspolitiske virkemiddel. Forsvarets viktigste oppgaver er å beskytte norske interesser og norske ansvarsområder, bidra til å skape stabilitet i nærområdene og oppfylle allianseforpliktelsene i NATO. Samtidig skal Forsvaret bidra til internasjonalt arbeid for fred, stabilitet og menneskerettigheter. Brukt i kombinasjon med andre virkemidler, og eventuelt sammen med andre aktører, er et moderne og fleksibelt Forsvar et egnet redskap i de fleste nasjonale og internasjonale krisesituasjoner. Et godt og troverdig Forsvar er et viktig instrument i norsk utenrikspolitikk, både i internasjonale fora og i bilateralt samkvem med andre stater." [7] Selv om dette ikke er sagt i proposisjonen ligger det innebygget i kravene som stilles til forsvarsstrukturen at Forsvaret må være balansert for at landet skal kunne stå frem med en troverdig forsvarsevne.

Ansvarsområdet

Sjøforsvarets ansvarsområde er omfattende, vel seks ganger Norges areal. Dette fordeler seg som følger[8]:

Mellom grunnlinjen og 200 n.mil til midtlinjen mot Russland
878 575 km²

Fiskevernsonen rundt Svalbard
803 993 km²

Fiskerisonen rundt Jan Mayen
296 611 km²

I forbindelse med suverenitetshevdelse på norsk sjøterritorium og hevdelse av Schengen-avtalen er dimensjonene for norskekysten av interesse:

Kystlinjens lengde uten fjorder og bukter er
2 650 km

Kystlinjens lengde med fjorder og bukter er
21 465 km

Kystlinjen til øyene
36 066 km

Et annet forhold er at arealene som må overvåkes og kontrolleres i forbindelse med suverenitetshevdelse og Schengen-avtalen er omfattende til sjøs. Det kan eksempelvis nevnes at arealet mellom:

Grunnlinjen og inn til kysten er
90 126 km²

Grunnlinjen og territorialgrensen er
18 865 km²

Grunnlinjen og fiskerigrensen (12 n.m.)
56 705 km²

Kystlinjens/territorialgrensens lengde er ca 2700 km. Dette tilsvarer omtrent distansen fra Lindesnes til Lisboa. I denne sammenheng må også arealet tas i betraktning. Arealet mellom grunnlinjen og fiskerigrensen er av spesiell interesse i forbindelse med suverenitetshevdelse og hevdelse av Schengen-avtalen. Et annet forhold er at tollgrensen ligger 10 n.mil utenfor grunnlinjen. Indre farvann, dvs området innenfor grunnlinjen, er et område som også må tas i betraktning angående suverenitetshevdelse og grensekontroll. Områdenes omfang sier litt om de ressurser det er behov for, for å kunne gjennomføre pålagt oppgaver.

I forbindelse med Schengen-avtalen vil Forsvaret få utvidede oppgaver knyttet til oppsynet av sjøgrensene og grensen mot Russland[9]. Schengen-avtalen krever at grensepassering skjer på faste steder. I tillegg kreves det et mobilt oppsyn langs yttergrensene for å hindre uhjemlet kryssing av grensene mellom de faste passeringsstedene. Oppgavene som Sjøforsvaret er pålagt i forhold til Schengen-avtalen er meget omfattende (grensen til sjøs er 13 ganger lengre enn til lands) og kan ikke sammenlignes med grenseoppsynet langs landgrensen mot Russland, som har en lengde på 196 km. Kontrollen her vil omfatte et smalt belte langs grenselinjen i motsetning til områdene langs territorialgrensen hvor alt er mer ”flytende”. Dette er en konsekvens av at uskyldig gjennomfart er tillatt i sjøterritoriet for alle, og at området utenfor grensen er internasjonalt farvann med fri ferdsel for alle. Dette stiller helt andre kapasitetskrav til overvåkning og tilstedeværelse enn hva som er tilfellet langs landegrensen mot Russland. Overvåkning og varsling som stiller krav om tilstedeværelse i de mest utsatte områdene. Dette er oppgaver som ikke alene kan erstattes av tekniske (elektroniske) hjelpemidler.

Sjøforsvarets oppgaver

Sjøforsvarets oppgaver er utviklet på bakgrunn de mål og rammer som er angitt i det forgående. Disse oppgavene vil omfatte:

Overvåkning og varsling i våre havområder og kystfarvann

Suverenitetshevdelse i norske territorialfarvann

Ivareta norske suverene rettigheter gjennom nødvendig myndighetsutøvelse til havs

Tilstedeværelse for å påvirke forholdene til sjøs og den sjømilitære situasjon, herunder vise evne og vilje til å gripe inn i situasjoner og aktiviteter/adferd som ikke kan aksepteres av nasjonalstaten

Episode- og krisehåndtering

Bidra til beslutningsgrunnlaget ved episoder og kriser gjennom tilstedeværelse og innsamling av informasjon i operasjonsområdet

Bidra til avskrekking

Delta i anti-terror operasjoner mot petroleumsindustrien

Bidra i forsvaret av norsk territorium

Bidra i NATO og internasjonale operasjoner, ikke minst i blokadeoperasjoner som omfatter overvåkning, kontroll og bordingsoperasjoner

Overvåkning av sjøgrensene iht Schengen-avtalen

Bistand til tollvesen og politi i forbindelse med smugling og annen kriminell virksomhet i våre kystfarvann.

Bidra i rednings- og miljøvernoperasjoner

Innen de forskjellige oppgavene er det nødvendig å ha kapasitet til å kunne gjennomføre en rekke deloppgaver som et ledd i operasjonen.

MTBenes anvendelighet og egenskaper

MTBenes anvendelighet medfører et de vil være viktige elementer for å kunne løse de fleste oppgavene som naturlig tilfaller Sjøforsvaret. Overvåkning av våre havområder og myndighetsutøvelse til havs er oppgaver som MTBene egner seg dårlig til, grunnet begrenset sjødyktighet og utholdenhet. I alle de andre oppgavene vil de kunne yte en betydelig innsats. Kystvakten og Det indre kystoppsynet er forutsatt å ta seg av mange oppgaver, men har en begrenset kapasitet i forhold til antall og maktpotensiale. I denne sammenheng må det understrekes at Marinen er avgjørende for Kystvaktens evne til å gjennomføre de oppgaver den er pålagt. Marinen er nasjonens ris bak speilet og representerer nasjonens reelle maktpotensiale til sjøs.

MTBene representerer et maktpotensiale. De har en meget vel kvalifisert besetning. Dette er spesielt viktig i forbindelse med episode- og krisehåndtering, samt ved operasjoner hvor voldsmakt kan komme til anvendelse, som for eksempel ved smugling av narkotika og kriminell virksomhet, spesielt relatert til mafiaen. Et annet forhold i denne sammenheng er å skaffe til veie et solid beslutningsgrunnlag for beslutningstakerne. Dette er en oppgave som i første rekke bare kan utføres av kvalifisert personell, dvs personell med et høyt treningsnivå. MTBene har slikt personell.

MTBene har egenskaper som bare er beheftet med sjøstridskrefter. Disse egenskaper er:

Mobilitet. Evnen til å ta seg frem under nærmest alle værforhold i kystfarvannet er en særegen kvalitet. Fart, manøvreringsevne og farvannskunnskap er i denne forbindelse vitale faktorer som er styrende for MTB-enes kapasitet på dette området. MTB-ene har en utmerket strategisk og taktisk mobilitet.

Høy reaksjonsevne. Evnen til å reagere i forskjellige situasjoner er meget høy i forhold til andre enheter. Deres tekniske utrustning (spesielt maskineri) og liten bemanning gjør det mulig å reagere raskere enn de fleste andre fartøystyper. MTB-ene er derfor spesielt godt egnet for utrykkings- og avskjæringsoppdrag.

Fleksibilitet. De kan anvendes i en rekke roller både i fred, krise og krig. De er også meget fleksible når det gjelder innsetting i operasjonsområder som av geografiske grunner medfører vanskeligheter og begrensninger for større fartøyer

Synlighet. De kan som andre sjøstridskrefter være visuelt synlige og usynlige (Synlighet må skilles fra teknisk synlighet, f eks radar). Gjennom denne egenskap kan det signaliseres interesser og forpliktelser. En viktig faktor ifm suverenitetshevdelse og episode- og krisehåndtering.

Utholdenhet. Utholdenhet er en viktig egenskap i forhold til en rekke operasjoner. MTBene har en rimelig god utholdenhet både hva angår bunkers og personell, men er base-avhengig i større grad enn store kampfartøyer. Noe av dette kan kompenseres med støttefartøyer.

Autonomi. Selv om MTB-ene er base-avhengig kan deres autonomi økes ved at de understøttes av støttefartøyer. Dette gjelder spesielt etterforsyninger av bunkers og teknisk støtte. MTB-ene er atonome når det gjelder våpen- og sensorsystemer, samt kommandomessig grunnet sambandsutrustning og kvalifisert personell.

Deployeringsevne. God reaksjonsevne og evne til å kunne gjennomføre en rask seilas til operasjonsområdet under alle slags værforhold. Grunnet krav til etterforsyning, størrelse og generell fleksibilitet har de stor evne til å tilpasse seg operasjonsbetingelsene i potensielle operasjonsområder, både i nære og fjerne farvann.

Velutdannet besetning som kan møte utfordringene på en profesjonell måte i så vel fred som krise og krig.

De representerer en meget stort kamppotensiale i en krise- og krigssituasjon og kan således i betydelig grad bidra til avskrekking.

De representerer en betydelig trussel mot større fartøyer i kystfarvann grunnet kamppotensiale og operasjonskonsept/taktikk

Sjøforsvarets struktur og MTBene

”Ett sjøforsvar uten MTBer er ikke uproblematisk. Selv om vi erkjenner at invasjonforsvarsdimensjonen er sterkt nedtonet i fremtiden vil vår evne til synlighet på kysten, myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse svekkes sterkt uten MTBer. MTBene var og er på mange måter ryggraden i Marinen. Deres evne til å utnytte vår særegne kyst og dens naturgitte taktiske fordeler kan ikke overtas av noen andre fartøyer. I tillegg har vi hatt mange av dem”. [10] Dette utsagnet understrekes ytterligere av den vekt Regjeringen legger på disse

oppgavene. MTB-ene er ett av hovedstrukturelementene i Marinens krigsstruktur. De andre hovedstrukturelementene er fregattene, ubåtene og minejakt/minesveiperene. MTB-våpenet har vært en del av Marinens struktur siden KNM Rap ble anskaffet i 1873. Sjøforsvaret har således en tradisjon og erfaringsgrunnlag som er unikt, sammenlignet med andre NATO-mariner.

Marinen vil bestå av 20 fartøyer i 2005 i henhold til St. prp. nr. 45, tabell 5.1. Det antas at av disse vil kun 12 fartøyer (3 FF, 3-4 UVB og 4-5 MCM) være operativ tilgjengelig for oppgaver som suverenitetshevdelse, episode- og krisehåndtering mv, til enhver tid. Oppøving og vedlikehold er årsaken til dette. Selv om Kystvakten og den indre Kystvakt er tillagt hovedansvaret for oppfølging av Schengen-avtalen, samt deltar i suverenitetshevdelse vil den i mange situasjoner ikke kunne møte de krav som må stilles i forbindelse med slike operasjoner, grunnet utrustning, besetningens kompetanse mv. I denne sammenheng vil MTBene være et meget viktig bidrag til gjennomføring av operasjonene. Dersom MTBene skulle bli fjernet fra Sjøforsvarets struktur vil vi få et Sjøforsvar i total ubalanse[11] i forhold til de oppgaver forsvarsgrenen er pålagt.

Evnen til suverenitetshevdelse, episode- og krisehåndtering samt grenseoppsyn iht Schengen-avtalen vil bli betydelig svekket. Det er vanskelig å se hvordan suverenitetshevdelse langs kysten skal kunne gjennomføres med en marine som er redusert med ca. 75% i antall fartøyer i løpet av perioden 1989 - 2005 år (dersom MTBene blir utfaset).[12] Sjøforsvarets evne vil på dette område bli svekket på en slik måte at Norges troverdighet og vilje til å hevde suvereniteten blir satt på en alvorlig prøve. Det er derfor meget betenkelig at en viktig komponent i strukturen tas ut. Sammenlignet med de andre forsvarsgrenene er Sjøforsvaret og den maritime komponenten i Luftforsvaret av avgjørende betydning for evnen til å ivareta nasjonens suverene rettigheter og suverenitet til sjøs. Dette har spesielt sammenheng med det forhold at episoder og kriser også i fremtiden mest sannsynlig vil oppstå i det maritime miljø i Norges nærområder. For et land som har en utsatt sjøgrense på vel 2600 km er dette en håpløs situasjon. Først når MTBene eventuelt har strøket kommando vil en oppdage betydningen denne fartøystypen har hatt for balansen i forsvarsgrenen.

Uten MTB-ene vil det oppstå en betydelig ubalanse i Sjøforsvaret mellom oppgaver og evne til å løse dem. Konsekvensene kan oppsummeres som følger:

For det første vil avskrekkingen svekkes og evne til å motstå et angrep over sjøen vesentlig redusert

For det andre vil overvåkning og varsling i våre kystfarvann vil bli betydelig redusert

For det tredje vil Sjøforsvarets evne til suverenitetshevdelse, episode- og krisehåndtering reduseres betydelig

For det fjerde vil evne til tilstedeværelse med marinefartøyer og kontroll med virksomheten i våre kystfarvann vil bli dramatisk redusert

Erfaringen som Sjøforsvaret har tilegnet seg i fred, krise og krig helt siden Norges sjøbevepning (Sjøforsvaret) ble etablert i april 1814, og før det[13] har entydig fortalt oss at Norskekysten av forskjellige grunner alltid har vært under press fra fremmede makter. Dette har vært en realitet hittil og vil mest sannsynlig bli det i fremtiden også ikke minst grunnet våre strategiske omgivelser.

[1] St. prp. nr. 45 pkt 3.1

[2] St. prp. nr. 45 pkt. 3. 2.

[3] St. prp. nr. 45 pkt. 4. 2.

[4] St. prp. nr. 45, pkt 4. 4. 3 og 4. 4. 4.

[5] St meld 22 – Hovedretningslinjer for Forsvarets virksomhet og utvikling i tiden 1999-2002, pkt 5.2.

[6] St. prp. nr. 45 (2000-2001)

[7] St. prp. nr. 45 pkt 2.1.

[8] Statistisk årbok 2000.

[9] St. prp. nr. 45, pkt 4. 4 .3.

[10] KOMSJØSØR, Kontreadmiral Reksten. Foredrag på Ulvikseminar 2000.

[11] Dette kan trolig sammenlignes en hær uten panseravdelinger.

[12] Status antall kampfartøyer i Sjøforsvaret:

1989 – 91 kampfartøyer

2000 – 50 kampfartøyer

2005 – 20 kampfartøyer, iht St. prp. nr 45.

[13] Før den tid hadde Fellesflåten i århundrer oppgave med å hevde suvereniteten langs Norskekysten. En oppgave som var av vital betydning for landet og innbyggerne langs kysten.